

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 430/08-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť spoločnosti S., spol. s r. o., B., zastúpenej advokátom JUDr. P. E., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 18/2006 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti S., spol. s r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 18/2006 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 18/2006 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Spoločnosti S., spol. s r. o., priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 650 € (slovom šesťstopät'desiat eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 430/08-10 zo 16. decembra 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť spoločnosti S., spol. s r. o., B. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 18/2006.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že 2. júna 2006 okresnému súdu doručila návrh na vydanie platobného rozkazu, v ktorom žiadala zaviazat' odporcu v 1. a 2. rade spoločne a nerozdielne zaplatiť jej sumu 152 856,36 Sk s príslušenstvom. Na základe výzvy okresného súdu z 1. augusta 2006 uhradila sťažovateľka súdny poplatok. Dňa 22. septembra 2006 bola vyzvaná na odstránenie nedostatkov návrhu, pričom na výzvu reagovala v rámci poskytnutej lehoty 2. októbra 2006. Z dôvodu, že okresný súd v lehote šiestich mesiacov nevydal zmenkový platobný rozkaz ani nevykonal žiaden iný úkon, sťažovateľka podaním z 29. marca 2007 požiadala o odstránenie prietáhov v konaní. Keďže v konaní ani po tejto

žiadosti nedošlo k žiadnemu úkonu, adresovala sťažovateľka okresnému súdu sťažnosť na prieťahy v konaní. Okresný súd následne určil termín pojednávania na 30. november 2007, ktorý však bol zrušený z dôvodu ospravedlnenia odporcu v 2. rade a z dôvodu nedoručenia ďalších predvolaní.

Podľa vyjadrenia sťažovateľky okresný súd od decembra 2007 vo veci opätovne nevykonal žiaden úkon, preto ho 13. mája 2008 požiadala o odstránenie prieťahov v konaní a určenie termínu pojednávania. Okresný súd jej listom z 15. mája 2008 oznámil, že zisťuje pobyt odporcu v 2. rade a následne určí termín pojednávania.

Sťažovateľka je toho názoru, že okresný súd svojím postupom porušuje jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe svojej argumentácie sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 18/2006 porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov a priznal jej primerané finančné zadostučinenie v sume 100 000 Sk.

Na základe výzvy ústavného súdu z 29. januára 2009 sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojej predsedníčky. List sp. zn. Spr 3109/09 zo 17. februára 2009 doručený ústavnému súdu 23. februára 2009 obsahoval chronológiu vykonaných procesných úkonov, ako aj vyjadrenie, ktorým predsedníčka okresného súdu uznala dôvodnosť sťažnosti a uviedla, že prieťahy v konaní boli spôsobené neprímerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonného sudcu. Predsedníčka okresného súdu v liste zároveň oznámila, že súhlasí s prerokovaním sťažnosti bez nariadenia ústneho pojednávania.

K vyjadreniu okresného súdu predložila 12. marca 2009 svoje stanovisko aj sťažovateľka a uviedla v ňom, že podľa jej názoru objektívne dôvody, na ktoré sa vo svojom stanovisku odvoláva okresný súd „nemôžu byť na úkor účastníka konania“.

Sťažovateľka zároveň ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu týkajúceho sa posudzovaného konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu zistil tento priebeh a stav konania v predmetnej veci:

Sťažovateľka podala 2. júna 2006 okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu voči odporcovi v 1. a 2. rade.

Okresný súd 1. augusta 2006 vyzval sťažovateľku na úhradu súdneho poplatku, ktorý uhradila 3. augusta 2006.

Uznesením zo 14. septembra 2006 okresný súd vyzval sťažovateľku na odstránenie nedostatkov podania. Sťažovateľka na výzvu reagovala a nedostatky odstránila podaním doručeným okresnému súdu 2. októbra 2006.

Okresný súd vyzval 21. februára 2007 a 2. marca 2007 odporcov vyjadriť sa k podanému návrhu. Títo reagovali na výzvu 14. marca 2007.

Okresný súd uskutočnil 30. novembra 2007 pojednávanie, ktoré odročil na neurčito z dôvodu zistenia adresy odporcu v 2. rade (účastníci konania ani právny zástupca sťažovateľky sa pojednávania nezúčastnili, svoju neprítomnosť ospravedlnili, sťažovateľka ospravedlnila svoju neprítomnosť z dôvodu predbežného oznámenia odporcu v 2. rade, že sa pojednávania nezúčastní).

Okresný súd vyzval 30. novembra 2007 odporcu v 1. rade, aby okresnému súdu oznámil adresu odporcu v 2. rade.

Okresný súd požiadal 16. mája 2008 Register obyvateľov Slovenskej republiky (ďalej len „register obyvateľov“) o zistenie adresy odporcu v 2. rade. Výzvu zopakoval opätovne 17. októbra 2008. Odpoveď bola okresnému súdu doručená 27. októbra 2008.

Pojednávanie určené na 24. november 2008 okresný súd neuskutočnil a ku dňu doručenia spisu ústavnému súdu (23. februára 2009) nevykonal žiadny úkon vo veci.

Ústavný súd tiež zistil, že napadnuté konanie ku dňu rozhodovania vo veci nebolo právoplatne skončené.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci. Tieto tri kritéria zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prejednanie záležitosti súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

1. Predmetom posudzovaného konania je žaloba o zaplatenie dlžnej sumy z titulu právneho vzťahu založeného kúpnu zmluvou medzi sťažovateľkou a odporcom v 1. rade. Po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu ústavný súd konštatuje, že predmetnú vec nemožno považovať za skutkovo ani za právne zložitú. Spory o zaplatenie dlžnej sumy tvoria totiž bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov.

2. Ústavný súd skúmajúc správanie sťažovateľky v posudzovanom konaní nezistil okolnosti na strane sťažovateľky, v dôsledku ktorých by došlo k spomaleniu postupu okresného súdu pri prerokovaní a rozhodnutí uvedenej právnej veci. Správanie sťažovateľky ako účastníka konania hodnotí ústavný súd ako aktívne a súčinnosťné, keď sťažovateľka reagovala na výzvy okresného súdu, v primeranej dobe zaplatila súdny poplatok, ako aj odstránila nedostatky podaného návrhu.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že konanie okresného súdu je poznačené obdobiami jeho nečinnosti, ktoré sa premietli do zbytočných priet'ahov v uvedenom konaní v celkovej dobe jedného roka.

V prvom rade ide o obdobie od 14. marca 2007, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcov k podanému návrhu, do 30. novembra 2007, keď okresný súd uskutočnil vo veci pojednávanie (nečinnosť osem mesiacov).

Nečinnosť v trvaní štyroch mesiacov predstavuje úsek v období od 16. mája 2008, keď okresný súd zisťoval prostredníctvom registra obyvateľov pobyt odporcu v 2. rade, do 17. októbra 2008, keď okresný súd opätovne vyzval register obyvateľov na zistenie adresy odporcu v 2. rade. V uvedenom období okresný súd neprimerane dlho čakal na odpoveď registra obyvateľov bez toho, aby pristúpil k ďalšej výzve.

Z petitu podanej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka žiadala ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

Uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu, keď tento nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, nemožno považovať za ústavne akceptovateľné vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ani vo vzťahu k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľky boli porušené (1. bod výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby konal vo veci bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci (2. bod výroku nálezu).

III.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 100 000 Sk, ktoré odôvodnila tým, že sa nachádza v stave právnej neistoty, pretože s odstupom času sa môže zhoršiť solventnosť odporcov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľky, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie (obdobne III. ÚS 142/06).

Ústavný súd priznal v tomto prípade finančné zadosťučinenie v sume 650 € (3. bod výroku nálezu), ktorá podľa jeho názoru zohľadňuje predmet, charakter a dobu posudzovaného konania, dĺžku zbytočných preťahov v konaní a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2009